

Tajemnice z muzealnej półki

Marek Bukowski

Wydawnictwo GUMed
Gdańsk, 2022 r.

Tajemnice z muzealnej półki
Marek Bukowski

Teksty

Marek Bukowski

Redakcja

Maciej Badowicz

Oprawa graficzna i skład

Izabela Szeibelis-Deskiewicz

Korekta

Jolanta Świerczyńska-Krok

Zdjęcia

Marek Bukowski, Liliana Kowalska, Paweł Paszko, Zbigniew Wszeborowski

Autor dołożył starań, aby ustalić autorów poszczególnych fotografii.

Nie zawsze było to możliwe.

Uprzejmie prosimy o kontakt autorów niepodpisanych prac.

Druk

Pro Poligrafia

ul. Hebanowskiego 51

80-766 Gdańsk

Nakład

300 sztuk

Adres wydawniczy

Wydawnictwo GUMed

ul. Dębinki 7

80-211 Gdańsk

Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego

al. Zwycięstwa 41-42

80-210 Gdańsk

ISBN 978-83-67147-09-5

© Gdański Uniwersytet Medyczny

Publikację dofinansowano z programu *Spółeczna odpowiedzialność nauki* Ministra Edukacji i Nauki

Ministerstwo
Edukacji i Nauki

Od Autora

To nie jest książka o historii Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego ani podręcznik historii medycyny, ale opowieść o jednym i drugim. Zebrane w całość krótkie teksty zainspirowane zostały bogactwem i różnorodnością tego, co składa się na świat Uniwersytetu. Jego odbiciem są obiekty zebrane na setkach muzealnych półek. Ich wyborem do kolejnych odcinków cyklu *Tajemnic z muzealnej półki* nie kierował przygotowany wcześniej szczegółowy plan. Na początku przedstawiłem to, co w oczywisty sposób było najważniejsze, interesujące i w konsekwencji mogło zainteresować Czytelników zbiorami Muzeum GUMed.

Pierwszy artykuł z cyklu *Tajemnic z muzealnej półki* napisałem jesienią 2012 r. Od tego czasu co miesiąc, z kilkoma wyjątkami, na stronie internetowej GUMed pojawia się opowieść przedstawiająca kolejne obiekty z kolekcji Muzeum. Przez 9 lat powstało ponad 100 tekstów. To zapisy fascynacji dziejami Uczelni i historią medycyny, przygotowanymi w nadziei, że uda mi się podzielić nią z Czytelnikami cyklu.

Układ książki nie zachowuje chronologicznego porządku, w jakim teksty były publikowane. Ułożyliśmy je w rozdziały tak, by Czytelnik mógł bez trudu sięgnąć do interesujących go zagadnień. Poszczególne opowieści różnią się od pierwowzoru umieszczanego w formie elektronicznej na stronie GUMed. Usunięte z nich zostały fragmenty odnoszące się do bieżących wydarzeń w Gdańskim Uniwersytecie Medycznym, a ich brak nie wpłynął na czytelność tekstu.

Znacznie skrócone zostały wstępy do artykułów, a całość przereklamowana.

Wyjaśnienia wymaga też grafika i literonictwo wykorzystane w książce. Z Izabelą Szeibelis-Deskiewicz, autorką strony wizualnej, jako zasadnicze założenie składu tekstów przyjęliśmy minimalizm, który nawiązywałby do estetyki obowiązującej w okresie dwudziestolecia międzywojennego. Uważamy, że oszczędna w formie grafika pozwoli skupić się na opowieściach dotyczących wybranych obiektów.

Oboje zafascynowani jesteśmy elegancją i wyrafinowaniem kroju pisma Adama Półtawskiego. Równie silnie oddziaływały na nas elementy graficzne obowiązujące w drukach Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie. Ich wpływ można dostrzec również w krojach pisma i projektach graficznych wielu instytucji po 1945 r. Wciąż zbyt mało znane są osiągnięcia polskich typografów i grafików tego okresu. Wybrane kroje pism, jakimi są Brygada 1918 oraz Bona Nova, to – podobnie jak przedmioty, ludzie i wydarzenia upamiętnione w książce – historyczne dziedzictwo, które warto zaprezentować szerszej publiczności i odpowiednio udokumentować. Wspomniana Brygada 1918 jest krojem, który został zapomniany, ale po latach na nowo odkryto jego potencjał i odzyskał należne mu miejsce w historii polskiej typografii. Podobnie przedmioty z Muzeum GUMed są tą kartą historii, która zasługuje na godne zaprezentowanie, co też – mamy nadzieję – ma miejsce w niniejszym wydawnictwie. Chcielibyśmy zdmuchnąć pył zapomnienia i na nowo

pokazać Czytelnikom piękno i nadzwyczajność tych – bądź co bądź – zwyczajnych przedmiotów, druków, notatek, szkiców, publikacji, ludzi oraz fotografii upamiętniających szarą i jednocześnie barwną codzienność minionych czasów.

Wiele uwagi poświęciliśmy fotografiom. Chcąc oddać obrazem najwierniej to, o czym opowiadały teksty, postanowiliśmy jak najmniej ingerować w publikowane fotografie. Uważny Czytelnik zauważy ich różną techniczną jakość. Ponowne wykonanie zdjęć wszystkim obiektom było przez nas rozważane, jednak poza trudnościami natury organizacyjnej, tak dokuczliwymi w dobie pandemii, zdawało się zmniejszać autentyzm opowieści. Wielokrotnie w ciągu lat powstawania *Tajemnic z muzealnej półki*, odczuwałem dziecięcą radość odnalezienia skarbu, a wykonane wtedy przeze mnie zdjęcia były tego stanu odbiciem. Również z tego powodu nie zdecydowaliśmy się na zdjęcia w odcieniach szarości, choć zapewne dodałoby to publikacji eleganckiego sznytu.

Mamy nadzieję, że zwrócenie uwagi na te zagadnienia zachęci Czytelników do dalszych samodzielnych poszukiwań i przyniesie wiele chwil estetycznej przyjemności.

Książka ta nie powstałaby gdyby nie istniało Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego. Za przychylność dla niego dziękuję rektorom: śp. prof. dr. hab. Wiesławowi Makarewiczowi, śp. prof. dr. hab. Romanowi Kaliszanowi, prof. dr. hab. Januszowi Morysiowi i prof. dr. hab. Marcinowi Gruchale, kanclerzowi GUMed Markowi

Langowskiemu oraz prof. dr. hab. Zbigniewowi Machalińskiemu, emerytowanemu kierownikowi Zakładu Historii i Filozofii Nauk Medycznych GUMed.

Sylvii Scisłowskiej dziękuję za poddanie pomysłu zebrania odcinków *Tajemnic z muzealnej półki* w całość. Po latach mogłem ten pomysł zrealizować.

Izabela Szeibelis-Deskiewicz, podjęła się trudnego zadania zaprojektowania układu graficznego książki, jej złożenia i przygotowania do druku. Jej pracy zawdzięczamy wizualny urok, porządek i nieuchwytną aurę tajemnicy, jaka koresponduje z tytułem książki. Również zdjęcia poddała edycji, zachowując ich charakter i nastrój.

Jolanta Świerczyńska-Krok i Maciej Badowicz dokonali redakcji i korekty tekstów, dzięki czemu napisane przeze mnie zdania mogą cieszyć podczas lektury.

Serdecznie dziękuję też wszystkim niewymienionym osobom, których pomoc przez lata umożliwiała tworzenie *Tajemnic z muzealnej półki*.

Wydanie książkowe *Tajemnic z muzealnej półki* dedykujemy wszystkim, dzięki którym w Muzeum Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego znalazły się obiekty opisane w zbiorze, jak i na tę opowieść czekające.

Publikację dofinansowano z programu *Społeczna odpowiedzialność nauki* Ministra Edukacji i Nauki.

Spis treści

- **Najstarsze**
- 12 *Dissertatio medica, de uteri delapsu, suppressionis urinae et subsequatae mortis causa*
- **Uczelnia**
- 16 Centryfuga prof. W. Mozołowskiego
- 18 Trzy formularze medyczne z Kliniki Chirurgicznej USB
- 20 Historie choroby z Wilna
- 22 Dwa dekle korporacji studenckich USB
- 24 Piny ALG, AMG, GUMed
- 26 Zastawa stołowa AMG
- 28 Świadcstwo egzaminu z chemii studenta I roku Wydziału Stomatologii W. Bogdanowicza
- 30 Zaproszenie na pierwszy Dzień Wykładu
- 32 Kubki firmowe AMG i GUMed
- 34 Biała latarka kieszonkowa z napisem Gdański Uniwersytet Medyczny
- 36 *Kronika czynu partyjnego 20 maja 1978 r.*
- 38 Notatki studenckie z 1952 i 1965
- 40 Album z wycinkami prasowymi
- 42 Trzy koperty adresowane do Akademii Medycznej w Gdańsku
- 44 Wystawa anatomiczna w Muzeum Mikołaja Kopernika we Fromborku
- 46 Teczka z dokumentacją Sekcji Urologii PTChDz
- 48 Lniana torba GUMed – *Najlepszy Uniwersytet Medyczny w Polsce*
- 50 Fotografia wejścia do Szpitala przy ul. Klinicznej i fantom rozwoju płodu
- 52 Koperty pocztowe z pieczętkami komentującymi przebieg strajku
- 54 Tablice z nazwami Uczelni i jej jednostek
- 56 *Tableau WL* rocznik 1949-1954
- **Ludzie**
- 60 Legitymacja studencka Włodzimierza Sobienieckiego
- 62 Trzy fotografie
- 64 Skrzynka na fiszki prof. Bożydara Szabuniewicza
- 66 Co kryje kartka z archiwum prof. B. Szabuniewicza
- 68 *Propedeutyka medycyny. Wstęp do studiów lekarskich* T. Kielanowskiego
- 70 Notatki prof. J. Dybickiego z pobytu w USA w 1959 r.
- 72 *17 przykazań Kierownika Kliniki Chirurgii Ogólnej* J. Dybickiego
- 74 Dyplom lekarza medycyny W. Sobienieckiego i pismo prof. J. Iwaszkiewicza o zatrudnieniu w Klinice Chorób Gardła, Nosa i Uszu
- 76 Notatka prof. B. Szabuniewicza
- 78 Dyplom doktoratu H.C. prof. Z. Majewskiej
- 80 Wspomnienie nieobecnych
- 82 Koszula kliniczna prof. Z. Wajdy i zdjęcia z wmurowania kamienia węgielnego
- 84 Profesorowie W. Makarewicz i J. Adams-Ray
- 86 List prof. W. Mozołowskiego w sprawie zbioru książek
- 88 Fotografie prof. Z. Wajdy profesorów ALG podczas spotkania plenerowego
- 90 Rekordzista dr Leon Birn, Szpital Wojewódzki im. M. Kopernika
- 94 Okulary prof. B. Szabuniewicza, podręcznik okulistyki prof. I. Abramowicza
- 96 Notatki prof. J. Dybickiego z Houston
- 100 Przepis na węgierski gulasz prof. A. Pintera
- 102 Dr Gross i film pt. *Management of Urinary Diversion*
- 106 Prośba o przesłanie odbitki artykułu

→ **Sprzęt IT**

- 110 Komputer HP 85B
 112 Dyskietki do komputera
 114 Kalkulator Texas Instruments
 116 Przeglądarka półautomatyczna do przeźroczy *Krokus* DIA
 118 *English without Toil*
 120 Płyta z nagraniami Chóru AMG
 122 Aparat RTG do zdjęć czaszki i kręgosłupa *Lysholm*
 124 Kamera Cine Kodak B-B, Ultrasonokardiograf UKG 3-10 oraz zeszyt prof. J. Dybickiego
 126 Sprzęt filmowy firmy KODAK, spuścizna prof. F. Pautscha
 128 Szafa do przechowywania i przeglądana przeźroczy
 130 Opisy badania RTG

→ **Publikacje**

- 134 *Wzór Historii Choroby* opracowany przez dr. F. Bolechowskiego
 136 *Pamiętnik XIV Zjazdu Internistów Polskich*
 138 *Serce – film przeżyć psychicznych, 1946 r.*
 140 *Wskazania do zabiegów chirurgicznych u noworodków i niemowląt*
 142 *Muzea i narody w Europie Środkowej. Przed pierwszą wojną światową.*
 144 *Historia medycyny filozoficznie ujęta*
 146 Ogłoszenie w sprawie przygotowania zestawienia naukowego

→ **Sprzęt, narzędzia i zęby**

- 150 Paratus
 152 Stetoskop drewniany
 154 Aparat do prowadzenia oddechu metodą usta-usta
 156 Dwie protezy kończyny dolnej
 158 Puszka do sterylizacji igieł
 160 Kapsułka Watsona

- 162 Ultradźwiękowy detektor tętna UDT 10
 164 Trener iniekcji domięśniowych
 166 Hilleroskop
 168 Mikroskop preparacyjny
 170 Korkobory i zmiękcacz do korków
 172 Respirator pancierzowy KIFA
 174 Orteza szynowo-opaskowa z koszem biodrowym
 176 Cystoskop pediatryczny ACM
 178 Respirator *Romulus*
 180 Maski Ombredanne'a
 182 Maszyna do pisania
 184 Stapler – szew mechaniczny
 186 Prosty kieszonkowy mikroskop
 188 Aparat do przedmuchiwania jajowodów
 192 Buty ortopedyczne
 194 Aparat Polystan, fotografia
 196 Rękawiczki chirurgiczne
 198 Maski chirurgiczne
 200 Streptomycyna, szklana fiolka
 204 Skafander do zabiegów kardiochirurgicznych w hipotermii
 208 Aparat do odmy Zavod
 210 Lampa Javala
 212 Katgut
 216 Katalogi kartkowe
 219 Woskowe modele zębów
 220 Plansza dydaktyczna na temat rozwoju zębów
 222 Szafa na akta

→ **Fotografie**

- 226 Fotografie z inauguracji roku akademickiego
 230 Fotografia wnętrza Muzeum – 2007 r.

→ **Zaduma**

- 234 Szafa z zapachem gabinetu stomatologicznego
 236 Dokumenty prof. Z. Kieturakisa
 240 Plakaty protestacyjne
 244 Plakietki zjazdowe prof. J. Suchorzewskiej